https://achterderug.nl

geval is moeilijk; ik vrees, dat het geen vergissing en geen misverstand is. Ik heb de zaak aan alle kanten bekeken, en vrees, dat het iets anders is."

Het gelaat van Delx vertrok van spanning.

„Wat vreest u dan? Een boos opzet?"

„Ik denk het."

Er heerschte een langdurig zwijgen. De vrouw kwam binnen en zette de koffie. En toen ze weer naar buiten ging, zei Delx op gedempten toon: „Ik denk het ook, want waar zijn anders die negenduizend gulden gebleven?"

De boer zuchtte, maar zijn oogen stonden helder. Hij zocht de waarheid, want hij diende God, en de man, die tegenover hem zat, was een afgodendienaar. Dat zou hij nu aantoonen, al deed hij het met een beklemd gemoed.

Betje kwam binnen, om de koffie in te schenken.

„Is ze goed, mijnheer Randijk?"

„Ze is best, mijn kind," zei hij met een zachten glimlach en met iets patriarchaals in zijn manieren.

De opmerking scheen haar goed te doen.

„Ik zal straks nog wel eens inschenken," zei ze, terwijl ze weer aan haar huishoudelijken arbeid toog.

(Wordt vervolgd)

PRIMO DE RIVERA EN DICTATORS :

VOOR NEDERLAND BESTAAN ER NOG eenige historische herinneringen aan Spanje. Ze dateeren voornamelijk uit den Tachtigjarigen Oorlog, en vooral den hertog Alva bloediger gedachtenis zullen we niet vergeten.

Een man van 't zwaard; een man van 't geweld! En als hij naderde met zijn krijgsvolk, dan ging den dapperste toch een geheime siddering door de leden. Hij had het temperament en den aanleg voor dictator, maar zoo hoog is hij toch nooit geklommen. Hij liet de onderdanen van zijn koning vermoorden, maar voor den koning zelf boog hij ter aarde; hij was even monarchaal gezind als Naäman in zijn tijd.

O zeker — het dictatorschap is al heel oud! In de dagen, dat de Joden onder Nehemia's leiding, in de eene hand den troffel, in de andere het zwaard, den nieuwen tempelbouw begonnen, maakten de oude kronieken reeds melding van een dictator in het oude Rome.

De Romeinen waren in een gevaarlijken oorlog gewikkeld tegen de Latijnen; de Romeinsche plebejers ijverden voor de ontwapening, en door den nood en de vaderlandsliefde daartoe gedwongen, kozen de patriciërs een dictator. Het was Titus. De keuze was gelukkig; Titus beantwoordde aan de gestelde verwachtingen en bracht den oorlog tot een goed einde. Hij was de eerste dictator in de oud-Romeinsche republiek.

Vele eeuwen later brak er een oorlog uit, zooals het menschdom er nog geen had gekend. Het was vreeselijk, en de nawerking was niet minder vreeselijk.

Een vloed van revolutie ging over vele landen. Hij spoelde eeuwen-oude tronen weg — waar zijn heden de trotsche keizerstronen van Habsburg, van Hohenzollern, van de Romanofs? De keizer van Oostenrijk-Hongarije stierf arm en ellendig op het verre eiland Madeira; de Tsaar van Rusland, de schepper der Eerste Vredesconferentie, was toen reeds met zijn geheele gezin vermoord; en de eens zoo machtige keizer Wilhelm II besteedt zijn tijd in het stille Doorn, het dorp zijner ballingschap, om er hout te kloven en zijn herinneringen neer te schrijven.

Het is een nieuw hoofdstuk in deze bedeeling, dat vóór ons ligt. Als een ontzaglijk, wonder visioen rijst het op voor onzen verbaasden blik, en zoo wij er niet door geschokt en ontroerd worden, dan ligt de oorzaak in onze slaperigheid, die den blik benevelt. De zonde woelt en tracht met satanische energie den Antichrist te scheppen; daartegenover staat de Goddelijke gerechtigheid en de Goddelijke genade; het is een strijd op leven en dood.... Zoo ziet onze tijd er uit....

Uit den chaos schiet het fascisme op naast de tronen, boven de tronen; de vorstentroon staat thans in de schaduw van den fascistenboom. Italië heeft zijn dictator; Griekenland heeft er een; en Rusland onder de vuurroode Sovjetster heeft zoo waar ook zijn dictator.

Het gewaad verschilt. De Bolsjewiek draagt de communistische plunje. Maar de inslag is dezelfde: het geweld, want het dictatorschap beteekent het naakte geweld. Het lacht om constitutioneele rechten; het schopt het parlement omver, en de vorst heeft niets anders meer te doen dan de besluiten te teekenen, die de dictator voorschrijft. Deze dictators hebben heel wat meer macht dan de dictators van Oud-Rome.

Primo de Rivera is de Spaansche dictator. Midden in den nacht deed hij zijn staatsgreep, en den volgenden morgen kon het Spaansche volk vernemen, dat het thans een ongekend tijdperk van bloei en welvaart tegemoet zou gaan. Generaal Primo sloeg de hand aan het gevest van zijn degen; hij ging voorop, en koning Alfonso volgde. Zoo werd Primo de Prima van Spanje....,

In het midden van Madrid, op een heuvel, van verre reeds zichtbaar, staat een paleis, een reuzengebouw, dat sinds lang voor ministerie van oorlog werd ingericht. Het ligt daar rustig en eenzaam als een oud, eerwaardig klooster, omringd door een groot park, afgescheiden van het stadsgewoel, net een plek voor een

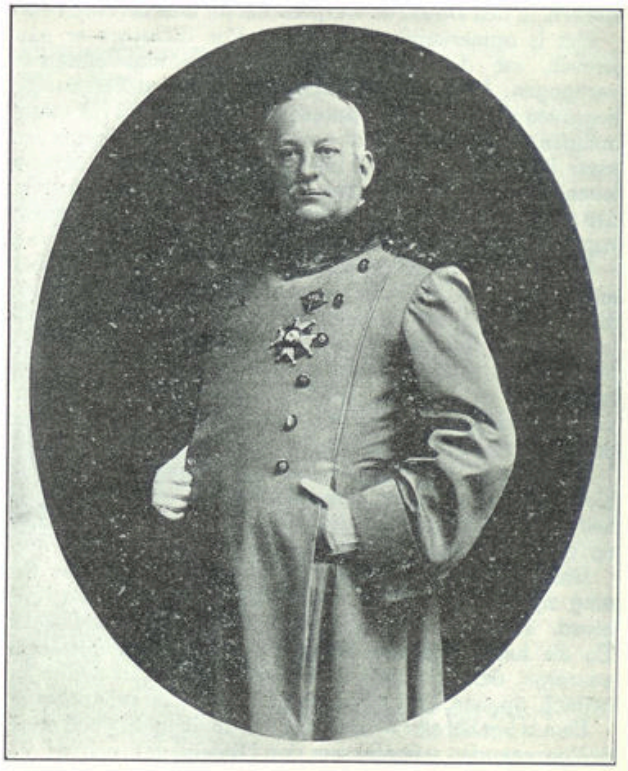

https://achterderug.nl

wijsgeer, om er te mijmeren, en voor een geschiedschrijver, om de oorzaken na te vorschen van al de beroeringen, die de wereld in spanning houden.

Daar woont Primo. Het is zijn regeerkasteel, en daar leeft deze man, die sedert achttien jaren weduwnaar is, zijn teruggetrokken leven. Maar hij werkt hard: soms tot drie uur in den morgen; een trage dictator is trouwens ondenkbaar.

Soms knettert er staatkundig vuur op uit dit stille paleis; het is Primo's bedrijf, en te Parijs keek men er vreemd van op, toen de mare rondging, dat Spanje een verdrag had gesloten met Italië. Pas was de hardnekkige oorlog tegen Abdel Krim, gemeenschappelijk met de Franschen gevoerd, ten einde, en nu liep Spanje overstag naar Italië. Het was een verrassing, maar een aangename verrassing was het niet.

Er volgde een tweede verrassing. Spanje eischte Tanger op. Tanger aan de Afrikaansche noordkust was tot heden internationaal bestuurd. Primo verklaarde, dat het onzin was, en dat het Tanger slechts goed kon gaan, indien het met Spanje vereenigd was.

En Spanje eischte een vasten zetel in den raad van den Volkenbond op bovendien. Het kon niet; het was bij den besten wil der wereld niet mogelijk, aan dit verzoek te voldoen. Toen keerde Primo in arren moede aan den Volkenbond den rug toe, en hoe Genève ook roept en lokt, Primo luistert niet.

Hij heeft wel wat anders te doen. Hij zal de muiters der artillerie-officieren, die aan zijn beloofden heilstaat niet gelooven, op hun nummer zetten. Voorts rookt hij bedaard zijn vaste hoeveelheid sigaretten: veertig stuks per dag, en leeft als een kluizenaar.

Zijn vijf kinderen wonen ten huize zijner zuster, en van pronk en praal is in het paleis, waarin hij woont, weinig te bespeuren. Hij leeft sober, want hij vreest rheumatische pijnen, en als men hem vraagt, of hij heerschzuchtig is, zal hij daarop ontkennend antwoorden, ofschoon hem dit niet belet, om hen, die zijn wil weerstreven, in den kerker te werpen, als hij hen bereiken kan.

Het is opmerkelijk, hoe de huidige dictators er naar streven, om den uiterlijken glans van hun staten te verhoogen. Het zuivere imperialisme! Men zei, dat het begraven was, in den grooten grafkuil, waarin de twaalf millioen slachtoffers van den oorlog waren begraven, maar het is niet waar. Het imperialisme is nog springlevend, en als we denken aan de zwakke hulp van den volkenbond, die daar heen drijft op de onbetrouwbare imperialistische wateren, dan houden we ons hart vast.

We hopen, maar de vrees is grooter. En het allerminst moet het heil der volken worden verwacht van dictators, wien het geweld bedekt als een gewaad. Het is mogelijk, dat de Primo's en de Mussolini's edele bedoelingen koesteren, en we willen hun geen vaderlandsliefde ontzeggen. Maar zij zullen het heil hunner volken niet bereiken in den weg, door hen ingeslagen, omdat het eeuwigheidslicht op hun pad ontbreekt.

Daar steeg dezer dagen een groot gejuich op. Het klonk op uit de borst van duizenden Italianen, die alle heil van Mussolini verwachten. De derde moordaanslag op zijn leven was mislukt, en daarom juichten zij.

Daarin schuilt de gelijkenis. Eens zal de groote Koning zijn gouden troon, dien Hij veroverde met Zijn bloed, innemen. Hij is voorzegd, en Hij komt weer. En als het zuchtende schepsel Hem ziet, den Rechtvaardige, den Eeuwige, den Vredevorst, dan zal er een gejuich opgaan, dat er de horizonten van zullen beven.

Dan is het bereikt — eindelijk! Dan daagt het heil onder den gezegenden schepter van den Heiland der wereld! L. P.

FRANCISCUS EN ZIJN LIEFDE TOT DE DIEREN

FRANCISCUS VAN ASSISI.

Hij hoort het woord van Christus: „Ga heen, verkoop alles wat gij hebt, en geef het den armen, en kom herwaarts, volg Mij."

Dat woord zinkt hem in de ziel.

En hij doet afstand van allen rijkdom dezer wereld, en verkiest zich tot gezellinne een hooge vrouwe, — Vrouwe Armoede, die naar zijn woord, bespot en gehoond, als weduwe zwierf in deze wereld.

En hem, die de armste der armen en de knecht aller knechten wil zijn, vervult Gods Geest met zeer groote liefde en zeer groote blijdschap. Over de wegen in het landschap rondom Assisi gaat hij voort, de Zanger Gods. Bedroefden en ellendigen troost hij, armen helpt hij. Voor ieder heeft hij een zegenend woord. Want allen heeft hij lief.

Allen — en alles.

Alle schepsel Gods.

Ook de zon, de groote, stralende heerlijkheid, beeld van den Allerhoogste, die zegent al wat leeft.

Ook het kleine dier, dat, verschrikt bij naderenden voetstap, wegschuilt in zijn nest.

Alle creaturen, alle schepselen, wil hij deelgenoot maken aan Christus' liefde.

't Is op een lentedag van het jaar 1215.

De atmosfeer is vol van bloemengeur, de lucht trilt van vogelengezang. Frisch groen zijn de weiden, en duizenden bloemen tooien het veld. De hagen geuren, de vruchtboomen dragen hun pracht van bloesem wit en rood. Over het wijde veld ligt het zonlicht gespreid, en vol zonlicht is de wijde, blauwe hemel.

Franciscus van Assisi gaat den weg, die leidt van Assisi naar Bevagna.

Zijn hart vloeit over van blijdschap en dank.

Want achter hem, o gelukkig, nu achter hem, ligt een donkere tijd. Donker, van moedeloosheid en van verdriet. Er zijn moeilijkheden geweest, en oogenblikken, waarin hij getwijfeld heeft. Zal zijn zending als apostel van blijdschap, als brenger van het Evangelie zijns Zaligmakers, wel gelukken? Ach, zoo groot is de wereld, en zoo sterk, — en zoo diep geworteld is de zonde, — en zoo klein de kracht van hem....

Maar die tijd is voorbij, en straalt het licht in den hemel, — ook in zijn ziel is het weer licht.

En vol blijdschap gaat hij langs den weg!

Daar ziet hij, hoe dichte zwermen vogels neerstrijken in het veld.

Hij verlaat den weg, spoedt zich naar de plaats, waar de vogels rusten — en o wonder, ze ontvluchten hem niet. Ze blijven rustig zitten, neen, ze naderen hem, in groote kringen rondom hem zetten zij zich neer, en ze heffen den kop op, en zien hem aan, en luisteren naar hem, als hij spreekt.

„Vogels, mijn kleine broeders," zoo zegt Franciscus, „wel zeer hoog moet gij prijzen en liefhebben uw Schepper. Hij heeft u vederen gegeven om u daarmee te bekleeden, en alles, wat ge noodig hebt. Hij heeft u gemaakt tot de edelste van Zijn schepselen. Hij geeft u te wonen in de reine lucht. Gij zaait niet, en gij maait niet, en gij hebt geen schuren, en nochtans voedt Hij u. En Hij beschermt u. En Hij leidt u."

Toen rekten de vogels de halzen en zij sloegen met de vleugels, en openden den snavel, en tjilpten en